

șef, Mihai Chirica mărturisește că a inițiat și sprijinit financiar realizarea albumului „*pentru marcarea centenarului*” orașului erou din anii Primului Război Mondial.

Autorii, Sorin Iftimi și Aurica Ichim, avertizează cititorul că imaginile și documentele au fost identificate și selectate dintre cele aflate în colecțiile Muzeului de Istorie a Moldovei din cadrul Complexului Muzeal Național „Moldova” din Iași, ale Arhivelor Istorice Naționale Centrale și ale filialei ieșene, ale Bibliotecii Academiei Române, ale Muzeului Național de Istorie a României și ale Muzeului Național Militar „Regele Ferdinand I”. Albumul se deschide cu un text inspirat ales de autori, olograf „*Nici un foc nu curăță ca focul jefei, nici o flacără nu suie mai drept până în inima Dumnezeirii*” – al Reginei Maria care era cea mai îndreptățită la o atare meditație, dar și de recunoștință pentru devotamentul atât de rar întâlnit la capetele încoronate cu care a alinat suferința miilor de ofițeri și soldați răniți – români, francezi și ruși – în spitalele risipite pe tot cuprinsul Moldovei, multe inițiate, organizate și întreținute de chiar Regina.

Albumul în totalitatea sa este un omagiu adus tuturor românilor și străinilor din misiunile militare trăitori atunci în Iași, dar mai cu seamă eroilor care și-au jertfit viața pentru apărarea gliei străbune. Între aceștia și cetățenii români de cult mozaic ce își dorm somnul de veci în Cimitirul Evreiesc din Iași, toate surprinse atât de sugestiv în ultimul capitol. În fața unei asemenea nobile și excepționale realizări, chiar și un cititor interesat nu numai de imaginile atât de grăitoare prin încărcătura lor istorică și sentimentală ci și de text își suprimă orice observație, rămânând mut și plin de încântare. Orice altă laudă adusă inițiatorilor și mai cu seamă autorilor truditoresc ar fi de prisos pentru că rândurile de mai sus le exprimă pe deplin.

Ion I. SOLCANU

Ion Agrigoroaiei, *Opinie publică și stare de spirit în vremea Războiului de Întregire și a Marii Uniri*, ediția a II-a revizuită, Editura Fundației Academice AXIS, Iași, 2016, 324 p.

Autorul, Profesorul Ion Agrigoroaiei, este astăzi unul dintre cei mai autorizați specialiști ai istoriei României din vremea Războiului de Întregire, a Marii Uniri și a perioadei interbelice, cu toate marile ei prefaceri economice, sociale, culturale, dar și a cadrului legislativ nou creat pentru a corespunde noilor realități teritoriale câștigate pe câmpul de luptă prin jertfa celor peste 500.000 de ofițeri și soldați. Prestigioasele sale contribuții științifice privind domeniile amintite mai sus sau cele referitoare la istoria Basarabiei, România interbelică, România în relațiile internaționale din anii 1914-1947 au fost concretizate în volumele *Unirea Basarabiei cu*

România în presa vremii; România interbelică, vol. I; Basarabia de la unire la integrare; România în relațiile internaționale în perioada 1916-1918; Comisia Europeană a Dunării. Documente; Basarabia în acte diplomatice; România interbelică: unificare și evoluție economică, etc. Era și firesc deci ca toate acestea și multe altele publicate de-a lungul celor șase decenii de activitate universitară să-l impună atenției Secției de Istorie a Academiei Române, fiind coautor la elaborarea tratatului *Istoria Românilor, De la Independență la Marea Unire (1878-1918)*, (vol. VII, partea a II-a, București, Editura Academiei, 2014). Cartea de față, a cărei primă ediție datează din 2004, stă mărturie a celor afirmate mai sus. De altfel, interesul manifestat de specialiști și publicul larg a condus la epuizarea celei dintâi ediții iar aceasta de-a doua „*nu conține adăugiri sau modificări de structură*” dar „*au fost înlăturate unele greșeli de redactare sau formulări greoaie, s-au adus completări la ilustrațiile de la sfârșitul cărții*”, după propria mărturisire a autorului.

Pe parcursul celor patru capitole – *De la neutralitate la angajare și refugiu; Temeiurile rezistenței; Reînvierea Basarabiei; Marea Unire - Fapt împlinit* – pe temeiul documentelor, publicate sau inedite; a consultării presei timpului respectiv („Evenimentul”, „Opinia”, „Mișcarea”, „Tribuna”, „Neamul Românesc”, „România” „L'Independence Roumaine”, „România Mare”, apărute la Iași și Chișinău); a memorialisticii – jurnale sau memorii – datorată personalităților implicate în actul de decizie politică și militară, sau martori la evenimentele importante (I. G. Duca, Al. Marghiloman, C. Argetoianu, Al. Averescu, N. Iorga, H. Berthelot, Mitropolitul Pimen, Petre Andrei, diplomatul C. Diamandy ș. a.); a unei impresionante bibliografii, din țară și străinătate, adusă la zi, profesorul Ion Agrigoroaiei surprinde nuanțat „*starea de spirit care a însoțit desfășurarea tumultoasă a evenimentelor și rolul opiniei publice în influențarea sau chiar determinarea unor hotărâri fundamentale pentru destinul națiunii*” (p. 6). Așa au fost intrarea României în război în tabăra Antantei, problema reformelor și a modificării Constituției, înfrângerile și victoriile Armatei române pe frontul din Moldova, intrarea SUA în război de partea Aliaților, unirea Basarabiei, a Bucovinei și a Transilvaniei cu Țara mamă etc. Nu a existat categorie socială din România angajată în efortul supraomnesc al războiului și ale căror frământări ideatice, suferințe, opinii să nu le regăsim, chiar reținem, în paginile cărții. Dacă țăranii, meseriașii, muncitorii au constituit majoritatea covârșitoare a trupeii, iar învățătorii, profesorii, chiar tinerele cadre universitare, medicii și felcerii insuficient instruiți au format grosul ofițerimii rezerviste a armatei române, dând cu toții impresionante jertfe pe câmpul de luptă, elitele culturii și științei din România – N. Iorga, M. Sadoveanu, Octavian Goga, Barbu Delavrancea, George Enescu, Mihail Codreanu, Cincinat Pavelescu, D. A. Xenopol, Ion Nistor, pictorii Ștefan Dimitrescu, N. Tonitza, Camil Ressu, actorii C. Nottara, Tina Barbu etc., – au îmbărbătat oștirea de pe front și întreaga suflare a României pentru rezistență, ținând trează speranța în biruință și în Marea Unire ce avea să fie la capătul calvarului ce părea fără de sfârșit.

Autorul surprinde devotamentul elitelor feminine, de la Regina Maria și principese, la doamnele de companie ale acestora, până la soțiile și fiicele înalților demnitari ai statului

în organizarea și întreținerea spitalelor, îngrijirea răniților români, francezi și ruși, alinându-le suferințele, iar multora dintre aceștia ușurându-le „Marea Trecere”.

Încheiem, amintind că indicii onomastic, toponimic și de periodice, rezumatele în limbile engleză, franceză, germană și rusă, precum și ilustrația sugestiv selectată întregesc demersul științific care, onorând pe autor, va rămâne, cu certitudine, un punct de referință în istoriografia română a domeniului.

Ion I. SOLCANU

Ion Hâncu, *Scara vieții*, ediție îngrijită de prof. univ. dr. hab. Gheorghe Postică, Chișinău, 2016, 300 p.

Cartea a fost editată *in memoriam* Ion Hâncu la 85 de ani de la naștere și este structurată în trei părți care – în fapt – sunt trei lucrări distincte: Partea I. Ion Hâncu, *Scara vieții* (autobiografie); Partea a II-a. И. Г. Хынку, *Население и культура Молдавии в X-XIV вв.* (monografie interzisă în anul 1978); Partea a III-a. *Bibliografia lui Ion Hâncu* (Gheorghe Postică), părți precedate de *Cuvânt introductiv* și *Personalitatea arheologului Ion Hâncu* semnate de Gheorghe Postică și urmate de *Album fotografic*.

Autobiografia lui Ion Hâncu, purtând un titlu „împrumutat” de la o alegorie iconografică – după cum lasă să se vadă însuși autorul – are mai mult valoare literară, fiind astfel concepută în mod voit. Mărturisirile privind sinuosul și denivelatul drum profesional al demnului arheolog basarabean nu sunt scrise pentru a justifica nerealizări profesionale proprii – cum adesea se mai întâmplă – dar pun într-o lumină nu tocmai favorabilă unii colegi de breaslă care aveau la un moment dat și putere decizională. Se pot deduce multe elemente care ajută la clarificarea imaginii istoriografiei din Basarabia cu reverberații până în comportamentul științific și moral și în ziua de astăzi.

Populația și cultura Moldovei în secolele X-XIV (titlul tradus al lucrării celui evocat și a cărui text este redat în Partea a II-a) poate fi considerat „pilonul” de rezistență al cărții. Recuperarea istoriografică a unui text de lucrare științifică din domeniul arheologiei după o generație (aproape 40 de ani) ar putea părea, la o primă privire, caducă, desuetă; cu atât mai mult cu cât nu a fost elaborată o ediție critică, prin care să fie actualizate unele date sau armonizate cu descoperirile și interpretările din anii din urmă ale problematicii. Argumentația lui Ion Hâncu privitoare la caracterul romanic a populației autohtone din spațiul pruto-nistrean, deși formulată cu anumite „încorsetări” de exprimare și de repere bibliografice dictate de orientarea politică sovietică, este solidă și reprezintă un „berbec” dat în zidul ideologic care a fost bine resimțit; tocmai de aici și retragerea lucrării din tipografie.

